МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

«КЛІНІЧНА ПСИХОЛОГІЯ ТА ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я»

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції

23 квітня 2026 року

Харків
ХНМУ
2026

УДК 159.9:616.89

Редакційна колегія:

М'ясоєдов В. В. – голова, ректор Харківського національного медичного університету, д.мед.н., професор, заслужений діяч науки і техніки України;

Савєльєва Н. М. – перший проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. н., професор;

Кривошапка О. В. – проректор з науково-педагогічної роботи Харківського національного медичного університету, к.мед.н., доцент;

Наконечна О. А. – проректор з наукової роботи Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Кадикова О. І. – декан І медичного факультету Харківського національного медичного університету, д. мед. наук, професор;

Абасалієва О. М. – в.о.зав кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, к. психол. н.;

Соколова І. М. – професор кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету, д. психол. н.;

Забєліна О. С. – викладач кафедри загальної та клінічної психології Харківського національного медичного університету.

Клінічна психологія та психічне здоров'я: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Харків, 23 квітня 2026 р.). Харків : Харківський національний медичний університет, 2026. 116 с.

У збірнику представлено матеріали науковців, практичних психологів, викладачів, здобувачів вищої освіти та фахівців у сфері психічного здоров'я з різних регіонів України. Доповіді присвячено актуальним проблемам клінічної психології, психічного здоров'я, психотерапії, психологічної реабілітації, кризової та травмофокусованої допомоги, психосоціальної підтримки в умовах війни, а також сучасним підходам до професійної підготовки фахівців психологічного профілю.

Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, психологам-практикам, психотерапевтам, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти та всім, хто цікавиться сучасними проблемами клінічної психології та збереження психічного здоров'я.

Автори публікацій несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, а також за граматичні й стилістичні помилки.

УДК 159.9:616.89

ЗВ'ЯЗОК КОГНІТИВНИХ ВИКРИВЛЕНЬ МИСЛЕННЯ З ПОКАЗНИКАМИ ПОСТТРАВМАТИЧНОЇ АДАПТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ *Сердюк В. В.*	88
ІНТЕГРАЦІЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИХ ПІДХОДІВ У КЛІНІЧНІЙ ПРАКТИЦІ З ОРІЄНТАЦІЄЮ НА ПРАКТИЧНІ КЕЙСИ *Соколова І. М., Глущенко Т.В.*	89
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЯК ПРОСТІР ПІДТРИМКИ ПРОФІЛАКТИКИ ТА ІНТЕРВЕНЦІЙ *Соколова І. М., Забєліна О. С., Лейман В. О.*	91
СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ *Соколова І. М., Заїка Є. В.*	92
ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОД СТІЙКОСТІ: РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ТРАНСГЕНЕРАЦІЙНОГО НАРАТИВУ *Солякова О.П.*	93
НЕСТАБІЛЬНІСТЬ МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКІВ ЯК ПАТЕРН ПРИ МЕЖОВОМУ РОЗЛАДІ ОСОБИСТОСТІ *Талавира С. В.*	94
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АДАПТАЦІЇ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ В УМОВАХ ВІЙНИ *Тарасенко О. А.*	95
ОСОБЛИВОСТІ ТРИВОЖНОСТІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ *Татаурова К.Ю.*	97
ЕМПАТІЯ У СТРУКТУРІ ПРОФЕСІЙНО-КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПСИХОЛОГА *Тонконог М. О.*	98
ПОНЯТТЯ «ТРИВАЛИЙ ТРАВМАТИЧНИЙ СТРЕС» В РАМКАХ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ *Федотова Т. В.*	99
ЦИФРОВІ ІНСТРУМЕНТИ РОЗВИТКУ РЕФЛЕКСІЇ ТА САМОРЕГУЛЯЦІЇ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ *Харь А.Т.*	100
ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ В КОНФЛІКТІ *Ходак А.О., Красіна А.В.*	101
АЛЬТЕРНАТИВНІ НАПРЯМКИ ПРОФІЛАКТИКИ ПСИХОЕМОЦІЙНИХ ПОРУШЕНЬ У ПІДЛІТКІВ І РОЗВИТОК ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СЬОГОДЕННЯ *Холявицька Л.В.*	103
ПРОФІЛАКТИКА ТА ПОДОЛАННЯ ТРИВОЖНОСТІ У ПАЦІЄНТІВ ІЗ ГЕНЕРАЛІЗОВАНИМ ПАРОДОНТИТОМ СЕРЕД ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ *Худякова М.Б.*	104
ПСИХІЧНЕ ЗДОРОВ'Я ПІДЛІТКІВ ІЗ ПРОЯВАМИ РИЗИКОВАНОЇ ТА ДЕЗАДАПТИВНОЇ СЕКСУАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ *Чернова В.К.*	106
РОЛЬ ПОЗИТИВНОЇ ПСИХОЛОГІЇ У ЗМІЦНЕННІ ПСИХІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСОБИСТОСТІ *Чернова В. К., Лебедєва А. О.*	109
СТІЙКІСТЬ ЯК РЕСУРС ПОДОЛАННЯ КРИЗ У ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ *Шейко А. О.*	110
ВПЛИВ РІВНЯ ТРИВОЖНОСТІ НА ОСОБЛИВОСТІ МІЖОСОБИСТІСНОГО	111

Отже, психічне здоров'я в освітньому середовищі є важливою складовою загального розвитку особистості та визначається якістю соціально-психологічних умов, у яких відбувається навчання і виховання. Встановлено, що ефективна підтримка психічного здоров'я потребує системного підходу, що включає профілактику, раннє виявлення проблем і своєчасне втручання.

Ключовими умовами створення сприятливого освітнього середовища є забезпечення психологічної безпеки, розвиток емоційної компетентності, підтримка позитивного клімату та залучення всіх учасників освітнього процесу до формування культури психічного здоров'я.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці ефективних моделей інтеграції психологічної підтримки в освітній процес, а також у вивченні впливу різних освітніх практик на психічне благополуччя учнів і студентів.

СУЇЦИДАЛЬНА ПОВЕДІНКА У КОНТЕКСТІ ПРОФІЛАКТИКИ РАННЬОЇ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИЗОВОГО ВТРУЧАННЯ

Соколова І. М., Заїка Є. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

Суїцидальна поведінка є однією з найбільш складних і соціально значущих проблем сучасної психології та психіатрії, що потребує комплексного наукового осмислення та ефективних практичних рішень. В умовах зростання психоемоційного навантаження, соціальної нестабільності, воєнних подій та індивідуальних криз підвищується ризик формування суїцидальних намірів, особливо серед вразливих категорій населення. Суїцидальна поведінка включає спектр проявів від суїцидальних думок до спроб, що зумовлює необхідність своєчасного виявлення та профілактики.

Як зазначає Е. Шнейдман (Е. Шнейдман, 1993), центральним феноменом суїцидальної поведінки є психічний біль, який людина прагне припинити, не знаходячи інших способів його подолання. У свою чергу, Т. Джойннер (Т. Джойннер, 2005) підкреслює, що суїцидальна поведінка формується внаслідок поєднання відчуття соціальної ізоляції, переживання власної «тягарності» для інших і набутої здатності до самопошкодження. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розробка ефективних стратегій профілактики, ранньої діагностики та кризового втручання.

Суїцидальна поведінка має багатофакторну природу та формується під впливом психологічних, соціальних і біологічних чинників. До основних факторів ризику належать депресивні та тривожні розлади, травматичний досвід, соціальна ізоляція, втрати, а також низький рівень соціальної підтримки. Водночас існують захисні фактори, зокрема наявність значущих міжособистісних зв'язків, підтримка з боку родини та громади, а також сформовані навички подолання стресу.

Рання діагностика суїцидальної поведінки є ключовим етапом профілактики. Вона передбачає виявлення суїцидальних думок, намірів, планів, а також оцінку рівня ризику. Як підкреслює А. Бек (А. Бек, 1979), важливим є виявлення негативних когнітивних установок, безнадійності та відчуття безвиході, які є предикторами суїцидальних намірів. У цьому контексті використовуються клінічні інтерв'ю, стандартизовані шкали та спостереження за поведінковими змінами.

Профілактика суїцидальної поведінки включає комплекс заходів, спрямованих на зниження рівня ризику та посилення захисних факторів. Важливу роль відіграє психоосвіта, спрямована на підвищення обізнаності щодо ознак суїцидальної поведінки, подолання стигматизації та формування навичок звернення по допомогу. Як зазначає К. Джеймісон (К. Джеймісон, 2000), відкритий діалог про психічне здоров'я сприяє зниженню ризику суїцидальної поведінки та підвищує готовність людей шукати підтримку.

Кризове втручання є невідкладним компонентом допомоги особам із високим ризиком суїцидальної поведінки. Воно спрямоване на стабілізацію емоційного стану, зниження рівня

дистресу та забезпечення безпеки. Як підкреслює Р. МакКіон (Р. МакКіон, 2012), ефективне кризове втручання передбачає активне слухання, емпатійне ставлення, оцінку ризику та розробку плану безпеки.

Сучасні психотерапевтичні підходи до роботи з суїцидальною поведінкою включають когнітивно-поведінкову терапію, діалектико-поведінкову терапію, кризову інтервенцію та інші методи, спрямовані на розвиток навичок емоційної регуляції, подолання безнадійності та формування альтернативних стратегій поведінки. Важливим є також залучення соціального оточення, зокрема родини та близьких, до процесу допомоги.

Отже, суїцидальна поведінка є складним багатовимірним явищем, що потребує комплексного підходу до профілактики та допомоги. Встановлено, що своєчасне виявлення суїцидальних намірів і факторів ризику є ключовим для запобігання критичним наслідкам.

Ефективна профілактика передбачає поєднання психоосвітніх заходів, розвитку навичок саморегуляції, зміцнення соціальної підтримки та подолання стигматизації. Кризове втручання відіграє вирішальну роль у забезпеченні безпеки та стабілізації стану особистості.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці ефективних моделей раннього виявлення суїцидального ризику, удосконаленні методів кризового втручання та впровадженні комплексних програм підтримки психічного здоров'я в різних соціальних контекстах.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ КОД СТІЙКОСТІ: РОЛЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ ТА ТРАНСГЕНЕРАЦІЙНОГО НАРАТИВУ

Солякова О.П.

Міжрегіональна академія управління персоналом, м. Київ, Україна

Бурхливі події, які змінюють світ, плеяда викликів актуалізують у особистості питання ідентичності. Згідно з Е. Еріксоном ідентичність забезпечує відчуття внутрішньої цілісності та безперервності життя особистості, особливо необхідні в часи змін.

Війна стала потужним каталізатором пробудження колективної свідомості, ідентичності та зміцнення єдності українців, як нації.

О. Келгон наголошує, що «Нації, скоріше, оформлюються через певний спосіб самоствердження, спосіб мовлення, думання й дії, які дають змогу створювати колективну ідентичність, мобілізовувати людей на виконання колективних задумів» (Степико, 2011).

Британська дослідниця М. Гібернау осмислює національну ідентичність як певну тяглість, для неї «чуття нерозривності з минулим і проекція в майбутнє є визначальними факторами для національної ідентичності» (Гібернау, 2012).

В основі формування національної ідентичності ми вбачаємо вагому роль трансгенераційного наративу.

Сформований трансгенераційний наратив, як результат осмислення минулого у спільних смислових і ціннісних категоріях із спиранням на коріння, функціонує як каркас національної ідентичності (Зерній, 2008).

Під трансгенераційним наративом ми розуміємо – емоційно-образну історію життя попередніх поколінь, яка передається нащадкам та описує зміст подій і надає сенс пережитому досвіду. Є динамічним процесом доповнюється, переписується, несе в собі копінгові стратегії, переконання, цінності.

Нащадки не лише сприймають трансгенераційний наратив у вигляді життєвих настанов чи застережень, а й здатні інтерпретувати їх виходячи з контексту поточних обставин та власного досвіду. Тобто існує взаємовплив: і минуле може змінювати емоційне сприйняття, когніції, дії в теперішньому, а теперішнє дозволяє особистості переосмислити минуле предків.

Не має можливості змінити факти історичних подій, але є можливість змінювати, інтегровувати, переусвідомлювати значення, сенси пережитого та передавати їх нащадкам у вигляді ресурсного досвіду.